

Uresničevanje Evropskega programa za učenje odraslih v Sloveniji – 2016

1 | 2016 | <http://epuo.acs.si> | <http://tvu.acs.si> | <http://www.acs.si>

Nova pobuda na evropski ravni

Dana-Carmen Bachmann, Evropska komisija

Po sprejetju Novega programa znanj in spretnosti je Komisija izdala še dokument Poti izpopolnjevanja: nove priložnosti za odrasle. Odraslim z nizko kvalifikacijo naj bi bilo omogočeno, da pridobijo minimalno raven temeljnih spretnosti in drugih kompetenc za trg dela in dejavno vključenost v družbo ...

[Več na strani 3](#)

Spretnosti so v ospredju naših prizadevanj

Dr. Maja Makovec Brenčič, ministrica za izobraževanje, znanost in šport

Rezultati raziskave PIAAC so dobra osnova za naše nadaljnje delo. Trenutno v Sloveniji v sodelovanju z OECD pripravljamo Strategijo razvoja in uporabe spretnosti v Sloveniji. Pri njenem oblikovanju in uresničevanju je pomembno medsektorsko sodelovanje ...

[Več na strani 4](#)

Ozaveščanje je ključno

Uresničevanje EPUO je bilo vsa leta osredotočeno na ozaveščanje, saj smo razvili nove pristope in jih vpeljali v prakso. Zdaj opredeljujemo strategijo in pripravljamo akcijske načrte za inovativne načine doseganja ciljnih skupin, sodelovanje z različnimi resorji, večjo vlogo učečih se in izobraževalcev ...

[Več na strani 4](#)

Od lokalne do državne in evropske ravni

Na sedmih strokovnih dogodkih EPUO smo prišli do zanimivih spoznanj. Oblikovali smo tudi priporočila o razvoju spretnosti za življenje in delo ranljivih ciljnih skupin. Koordinatorji dogodkov na krajevni ravni so o teh zamislih in pobudah spregovorili na mednarodnem zaključnem dogodku ...

[Več na straneh 6–13](#)

Letna konferenca EBSN v Ljubljani

Graciela Sbertoli, EBSN

Vizija članov mreže EBSN je zagotoviti vsem prebivalcem Evrope temeljne spretnosti, ki jih potrebujejo za dostop do vseživljenjskega učenja. Spretnosti naj zagotavljajo njihovo zaposljivost in jim omogočajo dejavno državljanstvo ...

[Več na strani 13](#)

Vzajemno učenje na mednarodni ravni

V državah Jugovzhodne Evrope obstaja močan interes za sodelovanje in izmenjavo izkušenj in stališč. Izpeljali smo že kar nekaj dogodkov, na katerih smo vzpostavili stike in opredelili skupne izzive. Med njimi sta implementaciji EPUO in EPALE ...

[Več na strani 14](#)

Konferenca o spretnostih odraslih 2016

Una Buckley, zagovornica učenja z Irske

Učenci se so bili glavne zvezde dogodka, ki je iz vse Evrope zbral skoraj 300 udeležencev. Slednji so se strinjali, da imajo politične pobude boljšo možnost za uspeh, če prisluhnemo učencim se, prepoznamo njihove dejanske potrebe in interese ter delujemo v skladu z njimi ...

[Več na straneh 14–16](#)

Na polovici tretje faze projekta EPUO	3
Več spretnosti za življenje in delo	5–12
Zaključni dogodek EPUO 2016	13
Vzajemno učenje na mednarodni ravni	14
Projekt EPUO v letu 2017	17

Založnik: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana | **Besedilo in urejanje prispevkov:** mag. Zvonka Pangerc Pahernik (T: 01 5842 567, E: zvonka.pangerc@acs.si) | **Jezikovni pregled:** Simona Kavčič | **Oblikovanje:** David Fartek | **Tehnična izvedba:** Franci Lajovic

E-bilten 'Uresničevanje Evropskega programa za učenje odraslih (EPUO) v Sloveniji' je glasilo istoimenskega [projekta](#). Izdajo biltena financirana Evropska komisija. Vsebina publikacije je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske komisije.

Publikacijo je mogoče prebrati na: <http://epuo.acs.si/sl/gradiva/publikacije>. ISSN 2536-3689

Na polovici tretje faze projekta EPUO

Uresničevanje Evropskega programa za učenja odraslih (EPUO) je proces, ki se je trdno zasidral na področju izobraževanja odraslih v Sloveniji. Pripeljal je do razvoja konceptov, kot sta Parada učenja – Dnevi učečih se skupnosti ter strokovni dogodki EPUO. Primere dobrih praks smo širili z video publikacijami in prek drugih medijev. Proti koncu leta 2015 smo začeli tretjo fazo projekta, ki teče v večini držav članic EU.

Evropsko ozadje

Evropsko politično ozadje naših prizadevanj je zapisano v [Resoluciji Sveta o \(prenovljenem\) Evropskem programu za učenje odraslih](#) (EPUO), objavljeni leta 2011. Njena sporočila so namenjena aktiviranju potenciala izobraževanja odraslih, da prispeva k preseganju krize, blaženju posledic demografskih trendov ter ohranjanju ravnovesja med ekonomističnim in humanističnim razvojem družbe. Finančno podporo tem prizadevanjem zagotavlja program Erasmus+.

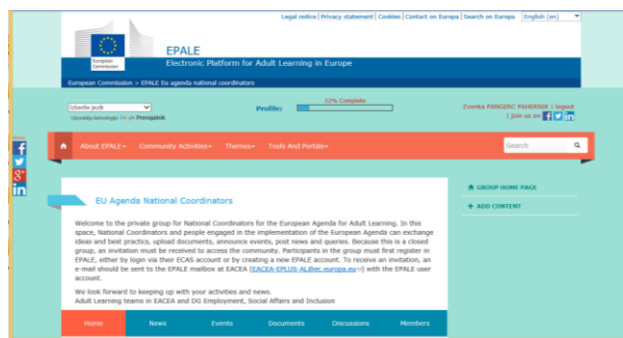
Države članice so imenoval [nacionalne koordinatorje](#), ustanove in posameznike, zadolžene za uresničevanje EPUO. Ti smo za posamezna projektna obdobja (2012–2014, 2014/2015 in 2015–2017) oblikovali in prijavi projekta. V vseh teh projektnih fazah smo se sklicevali na prednostna področja EPUO:

- izvajanje vseživljenjskega učenja in mobilnosti; [več →](#)
- izboljšanje kakovosti in učinkovitosti izobraževanja in usposabljanja; [več →](#)
- spodbujanje pravičnosti, socialne vključenosti in aktivnega državljanstva; [več →](#)
- spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnosti odraslih in njihovih učnih okolij; [več →](#)
- izboljšanje zbirke znanja o izobraževanju odraslih in spremljanje področja. [Več →](#)

s posebnim poudarkom na nizkokvalificiranih odraslih in drugih ranljivih ciljnih skupinah.

Od leta 2012 pa do danes so na uresničevanje EPUO vplivale številne okoliščine. V letu 2014 je na naše delovanje vplivalo dejstvo, da je bila enota pri Evropski komisiji (EK), zadolžena za izobraževanje odraslih in za uresničevanje EPUO, iz direktorata, pristojnega za izobraževanje, premeščena v Direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje. Ta premik je imel vsebinske posledice, saj smo nacionalni koordinatorji prejeli napotek, naj s svojimi dejavnostmi več prispevamo k boljši zaposljivosti celotnega prebivalstva, še zlasti pa prej omenjenih prednostnih skupin. Nato sta v letu 2015 izšla Skupno poročilo o napredku evropskega izobraževanja in usposabljanja ([Joint Report ET 2020](#)) ter Pariška deklaracija, ki sta ponovno dala večjo težo spodbujanju dejavnega državljanstva, medsebojnega razumevanja in miroljubnega sožitja.

Drug vpliven dejavnik je bilo povezovanje z vzporednim evropskim projektom, tj. z ePlatformo za izobraževanje odraslih v Evropi (EPALE – [angleška](#) in [slovenska](#) stran). Izobraževanje odraslih, s tem pa tudi prizadevanja v projektu EPUO, so tako pridobili nov medij za širjenje novic, najav dogodkov in virov ter za vsebinske prispevke v obliki spletnih dnevnikov in komentarjev na mnenja drugih. V letih 2015 in 2016 smo z blizu 30 objavami na EPALE predstavili slovenska prizadevanja za uresničevanje EPUO.

V okviru EPALe je bila oblikovana zasebna skupina tako za komunikacijo med nacionalnimi koordinatorji EPUO in z EK kot tudi za izmenjavo zamisli, dobrih praks, dokumentov in drugih rezultatov dela.

Najnovejši proces, ki je zaznamoval naše delo, je bila objava Novega programa znanj in spretnosti za Evropo – Z roko v roki za večji človeški kapital, zaposljivost in konkurenčnost ([New Skills Agenda for Europe: Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness](#)) 10. junija 2016 ter proces, ki je vodil do sprejetja [Priporočila Sveta z naslovom Poti izpopolnjevanj: nove priložnosti za odrasle \(Council Recommendation on Upskilling Pathways: New Opportunities for Adults\)](#) 19. decembra 2016. Oba dokumenta sta spretnosti in kompetence – najsi bodo dosegljive po formalnih ali neformalnih poteh, namenjene za delo in/ali življenje na splošno – postavila v ospredje vseh naših prizadevanj. Druga pobuda, ki je bila prav tako vpeljana v letu 2016, je bil **Evropski teden poklicnih spretnosti (European Vocational Skills Week)**, ki je potekal od 5. do 9. decembra. Pod njegovim okriljem je EK 6. in 7. decembra v Bruslju organizirala Konferenco o spretnostih odraslih. Na njej se je zbralo blizu 300 udeležencev, med njimi 28 nacionalnih delegacij, ki so jih sestavljali različni deležniki, ti pa so delovali pod vodstvom nacionalnih koordinatorjev EPUO. Več o dogodku najdete v poglavju o vzajemnem učenju na mednarodni ravni.

Uresničevanje omenjenega Priporočila in njegovih treh korakov (ocenjevanje znanj in spretnosti, zagotavljanje prilagojene, prožne in kakovostne ponudbe učnih možnosti, potrjevanje in priznavanje pridobljenih znanj in spretnosti) bo močno vplivalo na zdajšnji in prihodnji (2017–2019) proces uresničevanja EPUO na evropski in nacionalni ravni.

Nacionalno ozadje

Usmeritve EPUO imajo v skladu z evropsko Metodo odprte koordinacije zgolj značaj priporočil, saj sodelovanje na področju izobraževanja v EU temelji na načelu subsidiarnosti. Vendar za Slovenijo lahko trdimo, da sta politika in strategija izobraževanja odraslih, zapisani v [Resoluciji o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih \(ReNPIO\) za obdobje 2013–2020](#) in posameznih [Letnih programih izobraževanja odraslih](#), zasnovani v sorodnem duhu ter povsem usklajeni s sporočili EPUO. To velja še zlasti za spodbujanje vključevanja odraslih v vse oblike izobraževanja in učenja, pri čemer je posebna pozornost namenjena manj izobraženim in drugim ranljivim skupinam. V ReNPIO si je Slovenija zadala te cilje:

- dvigniti izobrazbeno raven prebivalstva in raven temeljnih zmožnosti,
- povečati zaposljivost aktivnega prebivalstva,
- izboljšati možnosti za učenje in vključevanje v izobraževanje ter
- izboljšati splošno izobraženost prebivalstva.

ReNPIO je od vsega začetka pomenila nacionalno ozadje uresničevanja EPUO, zato ne preseneča, da sta bili v vseh teh letih v ospredju dve področji, ki zavzemata pomembno mesto tudi v nacionalnem programu: **ozaveščanje in promocija** izobraževanja odraslih ter **razvoj temeljnih spretnosti in drugih kompetenc**.

Tudi v tretji fazi je bil za vlogo projektne nacionalnega koordinatorja imenovan Andragoški center Slovenije (ACS), krovna ustanova za razvoj izobraževanja odraslih v Sloveniji. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) je projekt podprlo neposredno, s financiranjem lastnega deleža, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) pa posredno, s financiranjem temeljnih promocijskih dejavnosti v izobraževanju odraslih.

V letu 2016 je bilo za zagotavljanje učinkovite implementacije EPUO vzpostavljeno **nacionalno koordinacijsko telo**. To vlogo je, dodatno k svojim primarnim zadolžitvam, povezanim z uresničevanjem ReNPIO, prevzela Koordinacija izobraževanja odraslih, imenovana pri MIZŠ. To sodelovanje zagotavlja obveščenost predstavnikov različnih ministrstev, združenj in drugih ustanov na državni in lokalni ravni o projektu EPUO, omogoča pa tudi, da člani prispevajo k usmerjanju razvoja projekta. Prvi stik s člani Koordinacije je bil vzpostavljen 2. junija 2016, ko smo jim predstavili projekt EPUO, njegove dosežke in izzive. Člani so tedaj izrazili pripravljenost, da prevzamejo koordinacijsko vlogo. Naslednje srečanje je načrtovano spomladi 2017.

Projektne dejavnosti: ozaveščanje in razvoj spretnosti odraslih

V Sloveniji je ozaveščanje o pomenu izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja navedeno med dejavnostmi, potrebnimi za uresničevanje ciljev ReNPIO. Na tem področju smo dejavni že od leta 1996, ko smo začeli uveljavljati Teden vseživljenjskega učenja (TVU) in druge promocijske pristope. V obdobju 2013–2015 smo ta prizadevanja s projektom EPUO nadgradili, tako da smo razvili koncept Parade učenje (PU) – Dnevi učečih se skupnosti. V letu 2016, po treh letih evropskega sofinanciranja, je bila PU popolnoma vključena v projekt TVU. Zdaj jo sofinancira država, kar je trden dokaz o trajnosti tega dosežka projekta EPUO.

Na temelju 21-letne izkušnje s TVU ter 3-letne izkušnje s PU smo se lotili oblikovanja prenovljene strategije ozaveščanja o pomenu izobraževanja odraslih (Adult Learning Awareness Raising Strategy – ALARS) do leta 2020 ter treh tematskih akcijskih načrtov. Ti slonijo na praktičnih primerih z državne in lokalne ravni, študiju literature in posvetovanju s člani mreže TVU.

Prvi akcijski načrt zadeva sodelovanje različnih resorjev v procesu ozaveščanja. V ta namen smo analizirali sedem kampanj/projektov, ki nastopajo v štirih javnih resorjih (izobraževanje, zaposlovanje in socialne zadeve, kultura in trajnostni razvoj). Oblikovali smo osebne izkaznice teh kampanj s poudarkom na učinkovitih promocijskih pristopih ter na obstoječi in potencialni vlogi izobraževalnega resorja pri teh kampanjah. Naslednja dva akcijska načrta sta se osredotočila na načine doseganja marginaliziranih ciljnih skupin (t. i. outreach dejavnosti) ter na potencialno vlogo izobraževalcev odraslih v procesih ozaveščanja.

Ko bo nacionalno koordinacijsko telo te osnutke obravnavalo, se bomo posvetovali še z drugimi pomembnimi deležniki, na primer z mrežo koordinatorjev in prirediteljev TVU, ter spoznanja vključili v načrtovanje letošnjega festivala učenja. Ključna sporočila vseh šestih akcijskih načrtov (trije bodo nastali v 2017) bomo objavili na projektni spletni strani in v naslednjem e-biltenu.

Kar zadeva naša prizadevanja na področju dvigovanja ravni temeljnih spretnosti, je treba omeniti, da je Slovenija v letu 2015 zaključila raziskavo [PIAAC](#). Njeni rezultati, ki so bili javno objavljeni 28. junija 2016, so sicer pokazali določen napredek, predvsem pa so potrdili dejstvo, da razvoj spretnosti odraslih (p)ostaja eden največjih izzivov politike in prakse izobraževanja odraslih v Sloveniji. V naslednjem poglavju predstavljamo projektne dejavnosti, ki so bile namenjene razvoju spretnosti prednostnih ciljnih skupin odraslih.

Več spretnosti za življenje in delo

Tako metodologija kot tudi priporočila dogodkov EPUO 2015 so služili kot odskočna deska za strokovne dogodke EPUO v letu 2016. Ti so bili namenjeni opredelitvi in razvoju temeljnih spretnosti in ključnih kompetenc nizkokvalificiranih odraslih in drugih ranljivih ciljnih skupin prebivalstva. Dogodki so nagovarjali tudi problematiko zaposljivosti.

Metodologijo strokovnih dogodkov EPUO 2015 smo prenovili in jo zapisali v obliki dogovorov o sodelovanju, ki smo jih sklenili nacionalni koordinator (ACS) ter posamezni nosilci teh dogodkov na lokalni ravni. V dogovoru so opredeljene naloge obeh strani, na primer usklajevalna vloga ACS ter naša obveza, da sodelujemo na dogodkih in predstavimo projekt EPUO ter na koncu povzamemo spoznanja in priporočila vseh sedmih dogodkov. Na strani lokalnega koordinatorja so v dogovoru opredeljene naloge, kot so priprava načrta oziroma programa dogodka, določitev partnerjev in sodelujočih, medijska pokritost, priprava poročila in manifesta ter sodelovanje v zaključnem mednarodnem dogodku.

V maju 2016 je bilo izpeljanih sedem dogodkov, ki so vključevali deležnike z lokalne pa tudi nacionalne ravni, in sicer:

- štiri strokovni dogodki EPUO (po projektni terminologiji t. i. Promoting Adult Skills – Second round (PASS) events), ki so bili namenjeni opredelitvi potreb in neformalnih izobraževalnih programov ter drugih oblik podpore za razvoj temeljnih spretnosti in drugih ključnih kompetenc štirih ciljnih skupin: nizkokvalificiranih mladih odraslih, brezposelnih, Romov in priseljencev ter podeželskega prebivalstva;
- trije strokovni dogodki EPUO (po projektni terminologiji t. i. Key competences for improved employability events), ki so pozornost namenili odnosu med izobraževanjem/učenjem in zaposljivostjo pri treh ciljnih skupinah: mladih brezposelnih, dolgotrajno brezposelnih ter pri zaposlenih, ki jim grozi izguba zaposlitve.

Gornje razlikovanje dogodkov je bilo zamišljeno v fazi načrtovanja, med izvajanjem dogodkov pa se je pokazalo, da je do neke mere umetno postavljeno, saj se je pri obeh skupinah dogodkov pokazala neločljivost izobraževanja od zaposljivosti in obratno.

Dogodki so se zvrstili v času TVU 2016. Udeležili so se jih tako lokalni/regionalni kot tudi nacionalni strokovnjaki s področja izobraževanja odraslih, nosilci politike, prakse, predstavniki drugih resorjev, agencij, nevladnih organizacij pa tudi lokalne skupnosti in zaposlovalcev. Med njimi so bili tudi učeči se, vsi skupaj pa so sodelovali v izmenjavi izkušenj, informacij in pogledov. Na vseh prizoriščih so sodelovali predstavniki Zavoda RS za zaposlovanje (ZRSZ) oziroma njegovih območnih služb, saj so nepogrešljiv partner v teh procesih.

Strokovnega dela vseh sedmih dogodkov se je udeležilo skupno **270 sodelujočih**. Na praktičnih usposabljanjih posameznih ciljnih skupin, ki so jim bili dogodki namenjeni, je sodelovalo okrog **210 udeležencev**.

Na vseh dogodkih so bila oblikovana usklajena stališča, organizatorji so pripravili poročilo ter manifest. Pripravili so tudi predstavitev v slovenskem in angleškem jeziku, ki povzema dogajanje ter priporočila. Angleške različice so bile uporabljene v panelni razpravi na zaključnem dogodku, o katerem pišemo v nadaljevanju. V 21 spletnih dnevnikih EPAL (11 v slovenskem in 10 v angleškem jeziku) so bili dogodki, spoznanja in priporočila opisani z različnih vidikov.

V letu 2017 bomo izpeljali še sedem strokovnih dogodkov EPUO. Druga skupina dogodkov bo tokrat namenjena ključnim kompetencam za dejavno vključevanje v učeče se skupnosti in bo zadevala podeželsko prebivalstvo, mlajše in starejše odrasle.

Dogodki so predstavljeni na [projektni spletni strani](#) in v nadaljevanju.

Z mladimi za mlade: o participaciji, zaposlovanju in politikah

Datum in prizorišče: 20. maj 2016, Slovenska Bistrica.

Ciljna skupina: mlajši odrasli.

Koordinator: Ljudska univerza Slovenska Bistrica; direktorica: mag. Brigita Kruder.

Vabljeni deležniki: predstavniki Ministrstva za okolje in prostor (MOP) in Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ), župan občine Slovenska Bistrica, dr. Ivan Žagar, izvajalci izobraževanja, predstavniki Območne službe ZRSZ ter mladinskih organizacij: Študentske organizacije Slovenije in Mladinskega sveta Slovenije, mladi brezposelni, študentje, dijaki, osnovnošolci, predstavniki lokalnih mladinskih društev in drugi deležniki, predstavniki ACS – skupaj **35 udeležencev**.

Strokovni del: razprava o ključnih izzivih, s katerimi se srečujejo mladi – spretnosti, ki jih potrebujejo za življenje in na trgu dela, ter povezana problematika stanovanja, prostovoljstvo ipd.; razprava se je vrtela okrog t. i. železnega trikotnika: 'izobraževanje – zaposlovanje – stanovanje'.

Praktični del: usposabljanje mladih za uporabo aplikacij na mobilnih telefonih (IKT pismenost), saj imajo vsi mobilne telefone, ne poznajo pa aplikacij in jih ne uporabljajo.

Spoznanja in priporočila:

Brezposelnost mladih je velik problem – tudi pri tistih, ki imajo zaključeno visokošolsko izobrazbo. Razlog za to je razkorak med znanji in spretnostmi, ki jih trg dela potrebuje, in tistimi, ki jih **izobraževalni sistem** generira, kar vodi v strukturno brezposelnost. Iz tega izhaja, da morajo mladi pridobiti dodatna znanja in kompetence, da bodo zaposljivi.

Nekatere izobraževalne priložnosti nudi ZRSZ, npr. izobraževanje za dodatne kompetence, na ljudskih univerzah, ki med drugim omogočajo mladim nadaljevanje formalnega izobraževanja, pa se soočajo s fiktivnim vpisom. Gre za pojav, ko mladi pridobijo status udeleženca, nato pa delajo prek študentskega servisa in se ne izobražujejo. Ponujeni neformalni programi se mladim sicer zdijo zanimivi, vendar jih je vanje iz različnih razlogov težko pritegniti. Treba bi bilo vzpostaviti kulturo vseživljenjske učenja. Nekateri predstavniki mladih pa se zavzemajo celo za popolno prenovu izobraževalnega sistema.

Kar zadeva zaposlovanje, MDDSZ mladim ponuja številne aktualne ukrepe (štipendije za deficitarne poklice, javno povabilo Prvi izziv, PUM-O ipd.), ključen pa je program Evropske komisije Jamstvo za mlade (2014–2015 in 2016–2020). Brez dvoma pa vsega ne more rešiti država. Ključno je tudi gospodarstvo, torej delodajalci, ki bi morali na lokalni ravni sistematično sodelovati z nosilci politike in izobraževalci.

Zanimivi so bili pogledi župana, ki je izpostavil izziv, kako obdržati mlade doma, v lokalnem okolju, kjer ni dovolj investorjev in posledično služb. Hkrati pa je pohvalil odlično sodelovanje z Impolom.

V Beli Krajini, kjer je stopnja brezposelnosti 20-odstotna, kar četrtnina brezposelnih pa je mladih, stavijo na samozaposlovanje. Med potrebnimi zmožnostmi so predstavniki ZIK Črnomelj na prvem mestu omenjali samoiniciativnost in podjetništvo ter komunikacijske spretnosti. Izobraževalci odraslih v teh primerih odigravajo pomembno vlogo.

MOP je predstavil program Shema za mlade, ki je zamišljen v okviru Nacionalnega stanovanjskega programa za obdobje 2015–2025. Njegova implementacija bo tekla pilotno, v sodelovanju z mladimi pa

tudi z lokalnimi skupnostmi. MOP si v tej fazi želi več interakcije z mladimi, zato da bo program čim bolj prilagojen njihovim potrebam, kar pomeni, da bi mladi morali prevzeti soodgovornost za reševanje stanovanjskega problema.

Zaključili smo, da naj mladi imajo možnost dela in reševanja stanovanjskega problema, oprimejo pa naj se tudi možnosti socialne participacije (prostovoljstvo, sprejemanje različnih zadolžitve v lokalnih okoljih ipd.). Za slednje potrebujejo dodatne zmožnosti – še posebej pridobitev finančnih in digitalnih kompetenc ter dejavno državljanstvo sta neizogibna izziva na tej poti.

Ob zaključku dogodka so organizatorji pripravili osnutek [manifesta](#), ki se zgleduje po publikaciji [Manifesto for Adult Learning in the 21st century](#) (EAEA, 2016) oziroma njegovi [slovenski različici](#). Manifest z opisanega dogodka se nanaša na tri področja: participacija, dejavno državljanstvo in demokracija; zaposlovanje in digitalizacija; evropske in nacionalne politike. Dokument bo služil kot temelj za nadaljnje povezovanje mladih v lokalno in širše okolje.

Dogodek je podrobneje opisan v spletnem dnevniku EPALE: [Majhni dogodki z velikim dometom \(2/7\)](#).

Skupaj za sožitje

Datum in prizorišče: 25. maj 2016, Novo mesto.

Ciljna skupina: Romi in priseljenci.

Koordinator: Razvojno-izobraževalni center Novo mesto; direktorica: Marjeta Gašperšič.

Vabljeni deležniki: predstavniki društev, lokalne skupnosti, centrov za socialno delo, izobraževalci odraslih in posamezniki, predstavniki ACS – skupaj **108 udeležencev**.

Strokovni del: razprava o pomenu predsodkov, konstruktivnega razumevanja, tolerance, medkulturnega dialoga, izražanja in sprejemanja različnosti, sočutja ali z drugimi besedami: 'Je imel Einstein prav, ko je rekel, da je predsodke težje razbiti kot atom?'

Praktični del: delavnice 'Medkulturni mostovi prek kulinarike' – izmenjava izkušenj in jedi med predstavniki 8 nacionalnosti; 'Kaj moram vedeti o nakupovanju?' – za Rome in 'Podpora izobraževalcem odraslih pri razvijanju finančne pismenosti'.

Spoznanja in priporočila:

Predsodki in stereotipi so del našega vsakdana, toda neizogibno je treba gojiti spoštovanje do različnosti, identitete in osebnega dostojanstva slehernega posameznika. Udeleženci omizja, ki smo mu prisluhnili, so se na lastni koži prepričali, da se predsodki in stereotipi pojavljajo na obeh straneh – pri večinskem in manjšinskem delu prebivalstva –, zato je tudi **rešitve** treba **iskati** tu in tam, še najbolj pa – **skupaj!**

Predsodki delujejo tudi znotraj manjšinske populacije, ko na primer izobraženi Romi ne sprejemajo neizobraženih in revnih pripadnikov svoje skupnosti, se jih sramujejo in včasih celo zanikajo svojo narodnost. Zanimiv je tudi pojav nove hierarhije, ko Romi novodobne priseljence doživljajo kot grožnjo, ker se bojijo za svoje socialne prejemke. To spet govori v prid eni od Einsteinovih teorij, namreč da je vse relativno.

Ena od ključnih ugotovitev dogodka je bila ta, da je treba problematiko manjšin in priseljencev obravnavati **holistično**. Ne gre izboljševati zgolj enega vidika, temveč je treba manjšine in priseljence obravnavati z več zornih kotov: zadovoljitev njihovih bivanjskih in drugih eksistenčnih potreb, zaposlitev, zdravstveno zavarovanje, izobraževanje ter spoštovanje in gojenje kulture posamezne narodnosti. Po mnenju mag. Hedine Sijerčič, priznane strokovnjakinje in Rominje iz Sarajeva, sta prav zadnji dve področji najbolj zapostavljeni, kar izobraževalce odraslih postavlja pred zelo resne izzive.

Člani ciljnih skupin bi morali biti vključeni v vse faze izobraževalnega procesa – od načrtovanja do evalvacije. 'Nič za Rome brez Romov!' je bil moto dogodka, zato je bilo dobro, da so bili predstavniki Romov prisotni tako v avditoriju kot med nastopajočimi. Še posebej mladi izobraženi Romi lahko naredijo premike, vendar morajo postopati previdno in v stalnem stiku s tistimi, ki jih zastopajo, saj sicer izgubijo njihovo zaupanje.

Finančna pismenost je velikega pomena za ranljive ciljne skupine odraslih, še posebej za prejemnike socialnih transferjev. Zato morajo strokovni delavci pridobiti dodatne zmožnosti na področju finančne pismenosti in finančnega izobraževanja Romov – tako otrok kot odraslih.

Zaključili smo, da morajo izobraževalci odraslih delovati proaktivno in v tesnem sodelovanju z različnimi deležniki na nacionalni, lokalni in mednarodni ravni. Le tako lahko zagotovijo vseobsegajočo podporo pri nastajanju novih (učeeh se) skupnosti, ki bodo zasnovane na načelih spoštovanja raznolikosti ter identitete in osebnega dostojanstva slehernega posameznika.

Dogodek je podrobneje opisan v spletnem dnevniku EPALE: [Majhni dogodki z velikim dometom \(4/7\)](#).

Obnovimo gozdove v Sloveniji

Datum in prizorišče: 26. maj 2016, Radeče.

Ciljna skupina: podeželsko prebivalstvo.

Koordinator: Kulturno turistično rekreacijski center (KTRC) Radeče; direktorica: Marija Imperl.

Vabljeni deležniki: Zavod za gozdove Slovenije, Biotehnična fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, Združenje lastnikov gozdov Sopota–Laško, Prosilva Slovenija, dijaki Srednje lesarske šole Maribor in Srednje gozdarske šole Postojna, strokovnjaki s področja gozdarstva, gozdarji, lastniki gozdov iz različnih koncev Slovenije, kmetje, izobraževalci odraslih, predstavniki ACS – skupaj **75 udeležencev**.

Strokovni del: predavanja in razprava o trajnostnem upravljanju gozdov v primeru naravnih katastrof, modeli in principi trajnostnih pristopov k upravljanju gozdov in primeri dobrih praks.

Praktični del: gojitvena dela po nedavnem ledolomu.

Spoznanja in priporočila:

V Sloveniji gozdovi pokrivajo prek 58,4 % površine, kar nas postavlja na tretje mesto v EU, takoj za Švedsko in Finsko. Gozdovi zato predstavljajo veliko naravno bogastvo pa tudi bistveno komponento trajnostnega razvoja določenih regij. Obenem pomenijo poslovne priložnosti za podeželsko prebivalstvo.

Udeleženci so se strinjali, da je narava naš največji učitelj, saj ponuja številne rešitve in priložnosti. Previdno jim je treba prisluhniti, zato da znamo te izzive identificirati in jih pravilno izkoristiti. Predvsem je treba naše želje prilagoditi dejanskim možnostim narave.

Gozdovi odpirajo priložnosti za delo, vendar so za to potrebna specifična znanja in spretnosti, zato ne gre brez učenja in izobraževanja. To mora biti danes sistematično in usmerjeno, razviti pa je treba različne izobraževalne pristope in znanja za vse generacije.

Učenje je dobra motivacija, saj zagotavlja socialni, kulturni in osebostni razvoj ter razvoj **aktivnega državljanstva**. Prav aktivni državljani so pomembni za razvoj tako regije kot tudi države in družbe nasploh.

Na podeželju ima velik potencial razvijanje **samoiniciativnosti** in **podjetnosti**. S proaktivnostjo, neodvisnostjo in inovativnostjo posamezniki uspešno delujejo v svojem okolju in so zgled tudi drugim.

Za uspešno in trajnostno gospodarjenje z gozdovi je treba boljše povezovati teorijo s prakso, teoretično šolsko delo z izobraževanjem in usposabljanjem na terenu. Prav zato so tovrstni dogodki, ki vključujejo številne deležnike, potrebni in koristni. Podpirajo medsebojno izmenjavo znanj in izkušenj, ki zadevajo razvoj temeljnih zmožnosti podeželskega prebivalstva.

Velik potencial na podeželju predstavljajo **študijski krožki**, ki so neformalna moč podeželja ter odprta in demokratična oblika izobraževanja odraslih. Člane družijo skupni cilji in interesi, učijo pa se tudi drug od drugega.

Dogodek smo zaključili s priznanjem pomena temeljnih zmožnosti odraslih za posameznike in družbo kot celoto. Vseživljenjsko učenje ima zato ključno vlogo pri podeželskem razvoju in dejavnem državljanstvu vseh generacij.

Dogodek je podrobneje opisan v spletnem dnevniku EPALE: [Majhni dogodki z velikim dometom \(5/7\)](#).

Kako lahko zaposlovalci in izobraževalci skupno izboljšajo poslovno okolje v regiji?

Datum in prizorišče: 30. maj 2016, Murska Sobota.

Ciljna skupina: brezposelni.

Koordinator: Ljudska univerza Murska Sobota; direktor: Dejan Dravec; Alojz Sraka.

Vabljeni deležniki: predstavniki območnih in lokalnih služb ZRSZ, Pomurska gospodarska zbornica, Območna obrtno-podjetniška zbornica Murska Sobota, Zavod Papilot, Svetovalno središče Murska Sobota, izvajalci izobraževanja odraslih, predstavniki ACS, mediji – skupaj **26 udeležencev**.

Strokovni del: razprava o obstoječih aktivnostih omenjenih deležnikov, izzivi in priložnosti za sinergijo.

Praktični del: skupinsko svetovanje za mlade brezposelne pripadnike romske manjšine, namenjeno iskanju zaposlitvenih priložnosti ter razpravi o učnih težavah.

Spoznanja in priporočila:

Pomurska regija ima najvišjo stopnjo registrirane brezposelnosti v Sloveniji, zato je tam spodbujanje razvoja temeljnih zmožnosti brezposelnih odraslih še posebej aktualna problematika. Z njo se spoprijemajo na ZRSZ, Območni službi Murska Sobota, Pomurski gospodarski zbornici in Območni obrtno-podjetniški zbornici Murska Sobota. Z brezposelnimi delata tudi Zavod Papilot in Ljudska univerza Murska Sobota (LUMS)

V praksi so se pri usposabljanju brezposelnih uveljavili t. i. **'tailor-made programi'**, ki jih koordinira ZRSZ. Prepoznani so bili za primere dobre prakse, saj vodijo neposredno v zaposlitev – predvsem dolgotrajno brezposelnih. Žal pa jih tudi ZRSZ označuje za (pre)drage.

Na strokovnem dogodku je LUMS uvodoma predstavil partnersko sodelovanje s podjetjema Panvita in Lušt. Primera dokazujeta, da fleksibilno partnerstvo in velik poudarek na praktičnem delu usposabljanja brezposelnih zagotavljata uspeh, ki ga je mogoče meriti s številom trajnih novih zaposlitev. Izražen je bil predlog, da bi država zaradi njihove učinkovitosti morala tem programom nameniti posebno kvoto iz naslova Aktivne politike zaposlovanja. Druga usposabljanja za brezposelne naj bi ohranila svojo finančno kvoto, saj ni smiselno krčiti enega vira financiranja na račun tistega za 'tailor-made' programe.

Na Pomurskem je veliko živilske industrije, ustreznih izobraževalnih programov pa še ni. Udeleženci so zato zaključili, da naj imajo prednost daljši učinkoviti neformalni programi. Njihove vsebine morajo biti dobro premišljene in dogovorjene med delodajalci in izobraževalci, poudarek pa naj bo na praktičnem usposabljanju. Država naj bi sofinancirala zlasti daljše programe, ki vodijo v neposredno zaposlitev, obstajal pa naj bi tudi nacionalni pregled nad takimi programi.

Poleg poklicnih so pomembne tudi **splošne kompetence**, med njimi na primer socialne, emocionalne, podjetniške ... Zlasti samostojnost je resen problem mladih, ključna pa je tudi uskladitev vrednot aktivne populacije in mladih. Inovativnost slednjih ter prilagodljivost organizacijski kulturi aktivne populacije se zdita dobra kombinacija, za katero pa se morajo usposobiti oboji.

Disciplina, odnos do strank, poklicna usposobljenost in usposobljenost za shajanje v delovnem okolju so najpomembnejše kompetence, tako menijo strokovnjaki in zaposlovalci. Šele pridobitev teh kompetenc vodi v samostojnost, širino pogleda in pripadnost podjetju.

Zavod Papilot v delo z brezposelnimi vključuje **vseživljenjsko karierno orientacijo**, vse večjo pozornost pa namenjajo certificiranju delovnih veščin. Ugotavljanje neformalno pridobljenih znanj in kompetenc je sestavni del svetovalnega dela tudi na LUMS. V prihodnje bi lahko oba zavoda sodelovala projektno.

Ustanove, ki so se udeležile dogodka, pa tudi nekatere druge, bi se lahko bolj povezovale in sodelovale. S tem bi po eni strani koristile brezposelnim po drugi pa industriji ter njenim malim in srednje velikim podjetjem. Tako bi bilo mogoče izboljšati pogoje življenja in dela v tej regiji in podobnih okoljih, ki jih pesti visok delež brezposelnih.

Dogodek je podrobneje opisan v spletnem dnevniku EPALE: [Majhni dogodki z velikim dometom \(6/7\)](#).

Vloga neformalnega izobraževanja pri reševanju problema dolgotrajno brezposelnih

Datum in prizorišče: 11. maj 2016, Celje.

Ciljna skupina: dolgotrajno brezposelni.

Koordinator: Šolski center Celje; Andreja Jelen Mernik in Natalija Klepej.

Vabljeni deležniki: predstavniki Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ), Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ), Medpodjetniških izobraževalnih centrov (MIC), predavatelji v programih za brezposelne, ZRSZ Območne službe Celje, predstavniki ACS – skupaj **11 udeležencev**.

Strokovni del: fokusna skupina o kompetencah, ki jih dolgotrajno brezposelni potrebujejo za lažjo vključitev na trg dela.

Praktični del: izvedba delavnice s področja kompetenc za boljšo zaposljivost, ki bo namenjena brezposelnim osebam.

Spoznanja in priporočila:

Brezposelnost v Sloveniji se sicer nekoliko zmanjšuje, zmanjševanje deleža dolgotrajno brezposelnih pa ostaja velik izziv. Ukrepi Aktivne politike zaposlovanja v obdobju 2015–2020 tej problematiki namenjajo obilo pozornosti. Pomemben vir financiranja ukrepov za **odpravljanje dolgotrajne brezposelnosti** pa je tudi Evropski socialni sklad, ki ga upravlja MDDSZ.

Razprava na dogodku je tekla o vlogi neformalnega izobraževanja in usposabljanja pri reševanju problema dolgotrajno brezposelnih oseb, temeljila pa je na izkušnjah, pridobljenih v 3-letnem procesu izvajanja 104-urnega programa Izobraževanje brezposelnih oseb (IBO), in načrtih za delo v prihodnje. Udeleženci so potrdili tezo, da gre za trdovraten problem, ki kliče po široko zastavljenem in usklajenem delovanju deležnikov, vabljenih na ta

dogodek. Pri tem je ključno **trojno partnerstvo** med delodajalci, službami ZRSZ ter izobraževalci.

Delodajalci imajo potrebe po celostno usposobljeni delovni sili (ne le strokovne kvalifikacije, temveč tudi mehke veščine), pomembna pa sta tudi takojšnja odzivnost izobraževalcev in udeležencev na priložnosti, ki se pojavijo na trgu dela. Za delodajalce je fleksibilnost prioriteta, procesi udejanjanja političnih ukrepov pa so pogosto počasni in okorni, saj njihove nosilce zavezujejo pravne podlage. Zaključili smo, da je pomembno vzpostaviti sodelovanje deležnikov že v fazi načrtovanja.

Zavod za zaposlovanje neposredno ali posredno zagotavlja usposabljanja, vseživljenjsko karierno svetovanje ter organizira priložnosti za srečanja med delodajalci in usposobljenimi brezposelnimi (primer dobre prakse: mini zaposlitveni sejem). Na različne načine in v tesnem sodelovanju z obema ministrstvom si prizadevajo za visoko stopnjo zaposljivosti te ciljne skupine.

Udeleženci imajo zelo različna ozadja, skupine so posledično heterogene kar zadeva tako doseženo stopnjo njihove usposobljenosti kot tudi njihove psihosocialne lastnosti. Po mnenju predavateljev, ki so se udeležili dogodka, to ni nujno slabo, saj se v skupini razvije vzajemno učenje, spodbujanje, z gledovanje drug od drugega. Velikega pomena je kontinuiteta izobraževanja in usposabljanja (močno pogojena z denarnimi viri), saj sicer dolgotrajno brezposelni spet zdrsnejo v začarani krog izoliranosti in občutka nemoči. Strinjali pa smo se, da 'izobraževanje na zalogo' večinoma ni dobra opcija.

Izobraževalci – v tem primeru MIC-i, lahko pa tudi ljudske univerze – so postavljeni pred izzive, da po eni strani navežejo stike z gospodarstvom in skupaj z njimi opredeljujejo potrebe po določenih poklicnih in strokovnih kompetencah, po drugi pa se od njih pričakuje, da razvijejo ustrezne neformalne programe izobraževanja in usposabljanja brezposelnih ter motivirajo in usposabljuje učitelje/izobraževalce odraslih za delo s to občutljivo ciljno skupino. Za te učitelje, pa tudi za mentorje v podjetjih, je bilo izpostavljeno, da ne zadošča njihova strokovna usposobljenost, pač pa so potrebni dober občutek za sočloveka, sposobnost animiranja in motiviranja ter andragoške kompetence. Koristni v tem procesu sta tudi svetovalna dejavnost ter ugotavljanje predhodno pridobljenega znanja.

Zaključili smo, da je že zdaj na voljo **veliko pozitivnih zgodb** o dolgotrajno brezposelnih, ki bi jih bilo vredno postaviti za zgled širši javnosti. Udeležence bi bilo treba spremljati ne le v fazi usposabljanja, temveč kontinuirano, in jih postavljati za zgled drugim.

Dogodek je podrobneje opisan v spletnem dnevniku EPALE: [Majhni dogodki z velikim dometom \(1/7\)](#).

Znanja in kompetence z roko v roki za boljšo zaposljivost mladih

Datum in prizorišče: 24. maj 2016, Kranj.

Ciljna skupina: mladi brezposelni.

Koordinator: Ljudska univerza Kranj; direktorica: Mateja Šmid.

Vabljeni deležniki: ključni akterji na področju izobraževanja, zaposlovanja, sociale, predstavniki Mestne občine Kranj, mladinske in druge organizacije, ZRSZ, Območna enota Kranj, predstavniki ACS, UPI – LU Žalec, Zasavska ljudska univerza, ACS – skupaj **32 udeležencev**.

Strokovni del: razprava o pomenu izobraževanja za mlade, predstavitev finančne pismenosti za mlade ter inovativnega izobraževalnega programa na področju kompozitnih tehnologij; razmislek o kompetencah mladih, odnosu mladih do trga dela ter prehodu iz izobraževanja na trg dela.

Praktični del: delavnica Zelena delavnica (ponovna uporaba odpadnih surovin – poklici prihodnosti) ter izdelava sedežne garniture iz rabljenih lesenih palet.

Spoznanja in priporočila:

»Priložnosti so!« je bila ena od ugotovitev tega dogodka. Le naravnost je treba spremeniti, verjeti vase in v neuhajene poti ter si pridobiti ustrezne spretnosti.

Končana izobrazba – na kateri koli ravni – še ne pomeni možnosti zaposlitve, saj mladim primanjkuje življenjskih znanj. **Manjkajoče kompetence** si je mogoče pridobiti z različnimi deli, zato je treba na poti do sanjske službe včasih opustiti visoka pričakovanja in zgrabiti tisto, kar se ponuja, ker vsakršno delo prinaša izkušnje.

Na Zavodu vedo, da delodajalci cenijo kandidate, ki pokažejo ustrezen odnos do ljudi in dela ter znajo izraziti, v čem je njihova primerjalna prednost. Ugotavljajo, da se mladi praviloma ne zavedajo, katere kompetence jim manjkajo, hkrati pa potrebujejo pomoč pri ugotavljanju kompetenc, ki jih že imajo. V obojem jim je ZRSZ lahko v podporo.

Udeleženci so menili, da bi morali biti mladi bolj vključeni v lokalne skupnosti, za kar je treba okrepiti njihove **socialne kompetence**. Spodbujati jih je treba za vključevanje v neformalna izobraževanja ter jim pomagati spremeniti njihov odnos do poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Zanje je pomembno vedeti, kateri so poklici prihodnosti, ter jih podpirati pri opredelitvi njihove sanjske službe.

Ljudska univerza Kranj je prepoznala **finančno pismenost** kot dodano vrednost v izobraževalnih programih za odrasle, saj nikoli ni prepozno za ukvarjanje z nečim, kar te veseli in hkrati prinaša dober zaslužek. Vsebina programa pa je silno primerna tudi za medgeneracijsko izmenjavo.

Praktične delavnice, kot je bila ta v Kranju – Zelena delavnica, v kateri so pod vodstvom mojstrov reciklirali odpadne surovine –, povezujejo mlade z zaposlovalci. Po eni strani slednji preizkušajo potencialne kandidate za zaposlitev, po drugi pa se mladi na takih dogodkih srečajo s podjetniško miselnostjo delodajalcev.

Sodelovanje podjetij in izobraževalnih ustanov zagotavlja uspešne in trajne programe.

Tudi **mednarodni projekti** so lahko priložnost za razvijanje novih poklicev. Tako je v primeru izobraževalnega programa Izdelovalec kompozitnih izdelkov, razvitega na Zasavski ljudski univerzi v Trbovljah. Na podlagi sodelovanja z domačimi in estonskimi partnerji tako snujejo priložnosti za mlade, ki jih zanimajo tehnologije prihodnosti.

Udeleženci so se dokopali tudi do predlogov, da je **sistematično karierno svetovanje** treba vključiti že v šole ter da so potrebni tesen stik z delodajalci in več priložnosti za pridobivanje izkušenj in kompetenc na delovnem mestu. Bistveno je tudi povezovanje mladih in njihovih društev s šolami in delodajalci.

Med drugim so udeleženci sklenili, da naj mladi sprejmejo odgovornost za svojo informiranost o različnih priložnostih in da moramo vsi spremeniti družbeni govor, ki je zadnje čase precej negativen, saj trdi: služb ni.

Dogodek je podrobneje opisan v spletnem dnevniku EPALE: [Majhni dogodki z velikim dometom \(3/7\)](#).

Razvoj ključnih znanj in spretnosti zaposlenih kot odgovor na izzive 21. stoletja

Datum in prizorišče: 31. maj 2016, Žalec.

Ciljna skupina: zaposleni.

Koordinator: UPI – ljudska univerza Žalec; direktorica: Franja Centrih; Biserka Neuholt Hlastec.

Vabljeni deležniki: podjetja, izobraževalne ustanove, razvojne agencije, obrtno-podjetniška zbornica, javni skladi, predstavniki lokalne skupnosti ter predstavniki ACS – skupaj **39 udeležencev**.

Strokovni del: predstavitve in okrogla miza na temo ključnih znanj, ki jih zaposleni potrebujejo danes, da bodo zaposljivi jutri.

Praktični del: delavnica na temo zdravje na delovnem mestu.

Spoznanja in priporočila:

Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih je investicija. Ko si zaposleni prizadevajo (p)ostati člani ekipe, ki zmaguje, je to vlaganje uspešno in stalno. To je spoznanje, ki so ga v Javnem skladu za razvoj človeških virov pridobili v projektu Z razvojem ljudi – uspevam. Projekt promovira t. i. kompetenčne centre za razvoj kadrov. Naravnost in povezovanje v takih razvojno naravnanih združbah pa zagotavlja vitalnost posameznika, podjetja in panoge.

Pridobivanje znanja samo po sebi ne prinese učinka, če nima konkretnega smisla in ne prinaša koristi. Potencial za slednje pa je treba ugotavljati s skrbno analizo delovnih procesov, obenem pa razvijati motivacijske vidike.

Velja splošno prepričanje, da mora kompetentne zaposlene generirati šolstvo, delodajalci pa ugotavljajo, da mladi niso dovolj pripravljeni na delo. Že med šolanjem bi morali imeti več stika s prakso, pa tudi svetovalna dejavnost oziroma karierna orientacija bi jih morala bolje informirati in usmerjati.

Med najpogosteje omenjanimi znanji in zmožnostmi so bili: znanje tujih jezikov, vezano na posamezen poklic ali panogo, druge komunikacijske ter digitalne spretnosti, a tudi mehke kompetence, kot so: poštenost, medosebni odnosi, prevzemanje odgovornosti, odnos do dela, pozitivna in zmagovalna naravnost, samouresničevanje in samorazumevanje, reševanje problemov, organiziranost, timsko delo, vodenje in upravljanje, učenje učenja, samoiniciativnost in podjetniške kompetence, funkcionalna pismenost,

poznavanje temeljne zakonodaje ... Omenjena je bila tudi **poslovna etika**, ki je vezana na splošno stanje duha v državi, zato je vse preveč tekmovalnosti, pridobivanja na račun drugih, prevelikih pričakanj in nestrpnosti mladih.

Po zaključku formalnega izobraževanja je potrebno uvajanje za nastop na trgu dela in podjetja bi morala spoznati, da je to tudi njihova odgovornost in vložek v ustrezen kader. Ena od poti, ki se vse bolj uveljavlja, je **mentorstvo**.

Ugotavljanje in vrednotenje neformalno pridobljenih znanj omogoča odkrivanje skritih potencialov oziroma znanj in spretnosti, ki so si jih posamezniki pridobili na različne načine. Projekt UPI – LU Žalec je utiral pot postopkom in povezavam, ki jih je zdaj smiselno nadgrajevati z orodji, potrdili, ozaveščanjem in usposabljanjem zunanjih strokovnjakov.

Udeleženci so si bili enotni, da mora izobraževanje za poklice ponovno postati privlačno. Omogočati bi moralo napredovanje po vertikali, ne pa biti slepa ulica. Temeljiti mora na analizah, koliko katerih poklicev bi slovenski trg dela potreboval. Zanimivo je tudi **samozaposlovanje**, vendar na temelju realnih potreb, zato je treba po eni strani gojiti spodbudno podjetniško okolje, po drugi pa prihodnje podjetnike soočiti z uresničljivostjo njihovih zamisli s formalnopravnega, finančnega in gospodarskega vidika.

Prav vseživljenjsko učenje je bilo prepoznano kot tisto, ki omogoča po eni strani kompenzacijo primanjkljajev, po drugi pa gibko prilagajanje nenehnim spremembam. Ta njegova vloga pa je uresničljiva le z močnim partnerstvom izobraževalne in zaposlovalske sfere ter podpornih ustanov. Izražena je bila tudi pobuda, da naj se posamezne ustanove za svojo vlogo čim bolj specializirajo in nato delujejo sinergijsko, država pa naj prispeva k reševanju problematike.

Dogodek je podrobneje opisan v spletnem dnevniku EPALE: [Majhni dogodki z velikim dometom \(7/7\)](#) in [tukaj](#).

Zaključni dogodek EPUO 2016

Razvoj temeljnih zmožnosti in drugih ključnih kompetence je – poleg ozaveščanja in promocije izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja – osrednje tematsko področje slovenskega projekta EPUO. Tako se je po povsem naravni poti porodila namera, da se povežemo z Evropsko mrežo za spretnosti odraslih (EBSN) in skupaj z njimi izpeljemo zanimiv dogodek.

Letna konferenca [EBSN](#), 2. in 3. junija v Ljubljani, je bila skupni podvig mrežinega sekretariata in delovne skupine za projekt EPUO na ACS. Dogodka se je udeležilo blizu 100 strokovnjakov s področja politike in prakse izobraževanja odraslih iz številnih evropskih držav, Evropske komisije (EK) in platforme EPALE.

Udeleženke sta uvodoma nagovorila ministrica za izobraževanje, dr. Maja Makovec Brenčič, in direktor ACS, mag. Andrej Sotošek. Oba sta izrazila podporo procesu implementacije EPUO ter prizadevanjem, ki so v Sloveniji namenjena razvoju spretnosti odraslih za življenje in delo.

Dana-Carmen Bachman iz EK je predstavila najnovejša dogajanja na ravni izobraževalne politike EU s poudarkom na Novem programu znanj in spretnosti za Evropo in pobudi Jamstvo za

znanje in spretnosti (Skills Guarantee), ki je kasneje pridobila naziv Poti izpopolnjevanja: nove priložnosti za odrasle (Upskilling Pathways).

Kar zadeva druge mednarodne vidike, so bili na konferenci predstavljeni Trajnostni razvojni cilji (Sustainable Development Goals) s poudarkom na cilju 4 – Izobraževanje 2030, ki zadeva tudi razvoj pismenosti. Temo je udeležencem približala Ulrike Hanemann iz UNESCOVEGA Instituta za vseživljenjsko učenje. Graciela Sbertoli, ki vodi mrežo EBSN, pa je govorila o dejavnostih in drugih pomembnih vidikih tega združenja.

Uresničevanje EPUO je bilo osvetljeno z različnih zornih kotov. Slovenski projekt je predstavila nacionalna koordinatorica, mag. Zvonka Pangerc Pahernik, sedem lokalnih koordinatorjev pa si je z avditorijem izmenjalo spoznanja in priporočila, pridobljena na strokovnih dogodkih EPUO.

Mag. Estera Možina je predstavila slovenski model za razvijanje temeljnih spretnosti in drugih kompetenc (t. i. programe pismenosti). Platformo EPALE smo spoznali z vidika Centralne podporne službe EPALE kot tudi nacionalne – o tem je poročala Maruša Bajt s CMEPIUS-a.

ACS je vodil tudi priprave na omizje koordinatorjev EPUO in EPALE iz Jugovzhodne Evrope. Nacionalni koordinatorji, večinoma predstavniki ministrstev, so poročali o njihovih izkušnjah, dosežkih in izzivih. Njihova panelna razprava je nosila naslov Od nacionalne politike do lokalne implementacije: izzivi in možnosti.

Udeleženci so razpravljali o nacionalnih politikah za razvoj temeljnih spretnosti, o razvoju politik, ki omogočajo upravljanje z nacionalne ravni, uresničujejo pa se na krajevni ravni; kako lahko te politike povežejo vse pomembne cilje izobraževanja za pridobitev temeljnih spretnosti: individualni napredek, vključujočo družbo, dejavno državljanstvo, izboljšano zaposljivost, gospodarski razvoj ipd.; kako lahko EBSN, EPALE, in EK prispevajo k nadaljnjemu razvoju teh politik; kako si lahko države vzajemno pomagajo, kot npr. prek EBSN interesne skupine, ki omogoča virtualno izmenjavo članic o omenjenih ključnih temah.

O omizju smo posneli [video](#). Več o konferenci pa je na voljo na [spletni strani EPUO](#) in na domači strani [EBSN](#).

Vzajemno učenje na mednarodni ravni

Poleg letne konference EBSN oziroma zaključnega dogodka EPUO so v letu 2016 tudi nekateri drugi dogodki omogočali mednarodno izmenjavo, vzajemno učenje ter širjenje rezultatov projekta EPUO. Ob koncu leta smo na konferenci o spretnostih odraslih zaokrožili ugotovitve, do katerih smo se dokopali na različnih ravneh, ter opredelili nove izzive – še zlasti v povezavi z nedavnimi evropskimi pobudami.

Vzajemno učenje v mednarodnem merilu je potekalo na rednih sestankih [mreže nacionalnih koordinatorjev](#) s predstavniki EK pa tudi v neposrednih stikih med koordinatorji. Slednje velja še zlasti za področje Jugovzhodne Evrope, kjer je Slovenija delovala kot povezujoči dejavnik.

vnovična srečanja.

Sestanek **Izvršnega odbora Evropskega združenja za izobraževanje odraslih v Evropi (EAEA)** v zasedbi 11 članov iz 9 evropskih držav. Ti so se sestali s sodelavci ACS in drugimi pomembnimi ustanovami in združenji 18. in 19. februarja v Ljubljani. Dogodek je bil priložnost za predstavitev slovenskih prizadevanj v projektu EPUO. Ta so bila vključena v slovensko različico [Manifesta za učenje odraslih v 21. stoletju](#).

Neformalno srečanje nacionalnih koordinatorjev EPUO in predstavnikov podpornih služb za EPAL iz **Jugovzhodne Evrope** (9. december 2015, Ljubljana, Slovenija): srečanje smo organizirali vzporedno z večjo konferenco, poimenovano 'Gradimo mostove v izobraževanju odraslih' (več na strani <http://pro.acs.si/gm2015>). Na tej se je zbralo 95 udeležencev, od tega jih je bilo 36 iz Bosne in Hercegovine, Črne Gore, Hrvaške, Makedonije, Kosova in Srbije, drugi pa iz Slovenije.

V veliko manjši zasedbi smo nacionalni koordinatorji EPUO iz omenjenih držav izmenjali informacije o načrtovanih dejavnostih in dogodkih, iskali možnosti sodelovanja ter priložnosti za

informacij o dogodku je na voljo na [spletni strani](#).

Četrti mednarodni andragoški simpozij so od 18. do 20. aprila v Makarski na Hrvaškem s skupnimi močmi organizirale podporne službe za EPAL iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Slovenije. Dogodek je nosil naslov Upravljanje izvajalcev izobraževanja odraslih in je združeval različne akterje v regiji. Na simpoziju smo predstavili projekte EPUO iz sodelujočih držav, slovenski predstavniki pa smo prikazali tudi uspešno sodelovanje med nacionalnim koordinatorjem in lokalnim izvajalcem izobraževanja odraslih, in sicer med ACS ter Ljudsko univerzo Slovenska Bistrica na primeru organiziranja Parade učenje. Več

Po nekaj letih premora – zadnji podobni dogodek je bil leta 2013 v Vilnius – je EK organizirala **konferenco o spretnostih odraslih** z naslovom [Adult Skills: Empowering people](#). Okrog 300 udeležencev, predstavnikov politike, stroke in prakse izobraževanja odraslih iz 37 držav, se je 6. in 7. decembra zbralo na dogodku, ki je potekal v okviru [Evropskega tedna poklicnih spretnosti](#).

Slovenijo je zastopala 11-članska uradna delegacija, ki smo jo sestavljali Irena Kuntarič Hribar z MDDSZ, mag. Katja Dovžak z MIZŠ, Tanja Taštanoska in Saša Ambrožič Deleja iz Eurydice enote na MIZŠ, Suzana Kerec in Antonija Pezdirc Tandler z Zavoda RS za zaposlovanje ter mag. Estera Možina, mag. Tanja Vilič Klenovšek, mag. Andrej Sotošek in mag. Zvonka Pangerc Pahernik, vsi z ACS.

Adult Skills Conference
6-7 December

Upskilling adults

why, how and with whom

<http://ec.europa.eu/epale/> #epale2016 #EUVocationalSkills

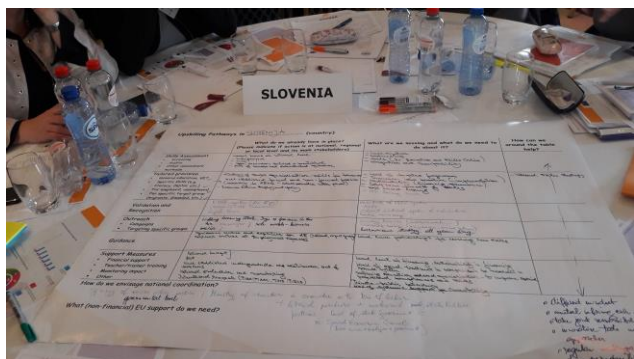
OFFICIAL
Commissioner

Dogodku se je poznalo pokroviteljstvo Generalnega direktorata EK za zaposlovanje, socialne zadeve in vključenost, pristojnega za izobraževanje odraslih, saj je bilo precej govorcev s področja zaposlovanja – komisarka Marianne Thyssen, Detlef Eckert, direktor za spretnosti, Dana Bachmann, vodja enote za poklicno izobraževanje, vajeništvo in izobraževanje odraslih, predstavniki gospodarskih ustanov in združenj ter izvajalcev poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Za ravnotežje s svetom izobraževanja odraslih so med ključnimi govorniki poskrbeli predstavniki Evropskega združenja za izobraževanje odraslih ([EAEA](#)), dva prepričljiva ambasadorja učečih se z Irske, predstavnica slovaškega ministrstva za izobraževanje ter – ne nazadnje – nizozemska princesa Laurentien, UNESCOVA posebna poslanica za razvoj pismenosti. Posebnega zanimanja je bila deležna predstavitev, ki se je naslanjala na raziskavo PIAAC in jo je odlično izpeljala Deborah Roseveare iz OECD, o tem, zakaj so spretnosti sploh pomembne.

Veliko bolj so konkretne teme izobraževanja odraslih prišle do izraza v treh zaporedjih dela v manjših skupinah. Prvega dne so za teoretično ozadje tega dogajanja služila štiri prednostna področja Evropskega programa za učenje odraslih ([EPUO](#)). Drugi konferenčni dan pa se je že dotaknil sporočil novega Priporočila Sveta o poteh izpopolnjevanja: nove priložnosti za odrasle (do zdaj znanega kot predlog z naslovom Skills Guarantee). Dokument je bil uradno objavljen 19. decembra, po rekordno hitrem postopku usklajevanja v odborih EK, ki je stekel po sprejetju Novega programa znanj in spretnosti za Evropo ([New Skills Agenda for Europe](#)) 10. junija letos.

Osemindvajset nacionalnih skupin smo sestavljali različni deležniki, ki delujemo v izobraževanju odraslih v državah članicah EU. Razpravljali smo o vidikih novega dokumenta, ki bo pomembno usmerjal naše delo. Ugotovljali smo, kaj že imamo in kaj pogrešamo na ključnih področjih omenjenega Priporočila, tj. ocenjevanje znanj in spretnosti, zagotavljanje prilagojene, prožne in kakovostne ponudbe učnih možnosti, potrjevanje in priznavanje pridobljenih znanj in spretnosti, svetovanje in podporne dejavnosti itd.

strinjali, da je ključno sinergijsko delovanje. Lahko si samo udejanjanja.

Na konferenci je bilo večkrat postavljeno odkrito vprašanje: »Kaj je novega?« Finski udeleženec panelne razprave, Petri Lempinen, je svoj prispevek celo začel s trditvijo, da podobne reči poslušajo že vrsto let, podatki (nazadnje rezultati raziskave PIAAC) pa kažejo, da bistvenega napredka ni. Razvoj spretnosti odraslih očitno ostaja eden največjih izzivov na področju izobraževanja odraslih.

Predstavitve plenarnega dela in delovnih skupin so na voljo [tukaj](#) (prek EPALE).

Velik izziv nam je bilo vprašanje, kaj in kako lahko vsak od nas prispeva k nacionalni koordinaciji uresničevanja Priporočil. Izpolnili smo tabelo z vprašanji, ki jih je oblikovala EK, in se želimo, da bo takšna proaktivna naravnost obveljala tudi v fazi

Utrinki nekaterih slovenskih udeleženk:

Meni osebno se je potrdil pomen svetovanja v izobraževanju odraslih z vso svojo specifikjo, ki zajema svetovanje tako pred vključitvijo v izobraževanje, med njim kot ob njegovem zaključku. Torej svetovalno podporo v vsej celovitosti "learning pathways" posameznika! Okrepilo se mi je spoznanje, da moramo razvijati inovativne pristope svetovanja, tj. nove "outreach" pristope, da dosežemo različne skupine odraslih, še posebej tiste, ki so manj motivirani, ki ne poznajo možnosti in koristi izobraževanja/učenja. Pri tem se lahko učimo drug od drugega, iz primerov dobrih (učinkovitih) praks. Tudi mreženje, povezovanje partnerjev na različnih ravneh mora iskati nove oblike povezovanja in sodelovanja: na nacionalni in lokalni ravni. Prav tako se mi je potrdilo, da moramo v vse procese izobraževanja in svetovanja vključevati učee se kot ambasadorje pozitivne izkušnje z učenjem in motivatorje za druge.

Mag. Tanja Vilič Klenovšek, ACS

Če na kratko povzamem, je konferenca glede na napovedane in obravnavane teme tako na plenarnem kot delavniškem delu to tudi ponudila, čeprav večinoma oz. predvsem s splošnega vidika – torej ugotovitve raziskav s področja ugotavljanja stanja (splošnih) spretnosti med odraslimi in posledično splošnih usmeritev za njihov dvig. Tudi primeri vpeljanih sistemov, primeri (dobrih) praks javnih in zasebnih ustanov na širšem področju izobraževanja odraslih, ki sem jih imela priložnost slišati, niso prinesli novosti. Skupno pa je bilo spoznanje, da je tako delovanje že vzpostavljenega sistema kot tudi izvedba in prenos dobrih ukrepov v prakso odvisna od denarja. Pri vsem skupaj sem pogrešala konkretnije usmeritve oz. mogoče še konkretnije odgovore/rešitve ali novosti, ki bi jih lahko uporabili tudi pri nas oz. pri našem delu s posebno ciljno skupino ranljivih oz. pri delu z osebami, ki imajo nizko raven spretnosti.

Osebno mi je celotno dogajanje na konferenci vzbudilo zanimanje oz. mogoče zavedanje, da bi se morala jaz in vsi posamezniki (in posledično celotna družba) bolj zavedati problematike t. i. neaktivnih in izključenih ali, kot jih je imenovala nizozemska princesa, »nevidnih« ljudi, ki jih torej ni med nami. A vendar so – tukaj, blizu nas, a hkrati daleč od naših misli in pogledov! Kako najti pot do njih?

Antonija Pezdirc Tandler, Zavod RS za zaposlovanje

Konferenca o spretnostih odraslih je bila zbir zelo različnih udeležencev, ki jih je direktorat EK za zaposlovanje zbral skupaj z namenom pripraviti nacionalna okolja na implementacijo prihajajočega priporočila ministrov Upskilling Pathways. Po premiku izobraževanja odraslih in poklicnega izobraževanja z direktorata za izobraževanje se generalni direktorat EK za zaposlovanje srečuje s področjem, za katerega veljajo drugačna pravila upravljanja kot za trg dela. Avtonomnost nacionalnih politik na področju izobraževanja, ki se ga z novo "skills agendo" še bolj podreja trgu dela, je za generalni direktorat EK za zaposlovanje, tako se zdi, upravljavska težava. Razpršenost sektorja izobraževanja odraslih in raznovrstnost nacionalnih politik mu pri tem nikakor nista v pomoč.

V plenarnem delu dogodka sem pogrešala poglobljeno predstavitev prihajajočega dokumenta. Predstavitve na delavnicah oz. v tematskih razpravah (Koherentna politika izobraževanja odraslih in informacijske tehnologije v izobraževanju odraslih), ki sem ju obiskala, so bile v večini bolj ilustrativne kot problemske.

Zdi se, da je bil napor komisije (in sredstva, namenjena dogodku) usmerjen predvsem v delavnice, na katerih so za mizo zbrali deležnike posameznih držav in jim potisnili v roke začrtano strukturo razprave in shematizacijo akcijskega načrta ter prevzemanje odgovornosti za uveljavitev dokumenta, ki še ni bil sprejet in ki ne bo imel zakonodajne moči, temveč bo zgolj politična zaveza.

Tanja Taštanoska, Eurydice Slovenija

Eden od pomembnih poudarkov v okviru pobude EK Upskilling Pathways je ta, da je za mnoge odrasle srednja poklicna izobrazba (3. in 4. raven evropskega kvalifikacijskega okvira) lahko nedosegljiv cilj zato, ker ti odrasli potrebujejo najprej izboljšanje temeljnih spretnosti, kot so pismenost ter matematične in digitalne spretnosti. Na konferenci v Bruslju smo prepoznali, da je bilo doseženo precejšnje soglasje okoli tega, da je uspeh pobude Upskilling Pathways večinoma odvisen od tega, kako učinkovite politike za dvig temeljnih spretnosti bodo zagotavljale države članice.

Kljub zelo pozitivnim nameram EK in omenjene pobude pa so nekateri udeleženci, predvsem izobraževalci odraslih, opozarjali, da se v političnem jeziku uporabljajo oznake in termini, ki poudarjajo razvoj le nekaterih spretnosti. Termin 'low skilled' je po njihovem mnenju neustrezen in zavajajoč ter ogroža uspeh sicer dobronamernih politik, ker temelji izključno na izidih

izobraževanja oziroma rezultatih mednarodnih raziskav, ki so ocenjevale le ozek nabor spretnosti. V politični retoriki se poudarjajo samo tiste spretnosti, ki so bile izmerjene v standardiziranih raziskavah. Odrasli imajo nasprotno številne spretnosti, znanja in kompetence, ki jih raziskave ali šolski sistem niso izmerili in ovrednotili. S terminom 'low skilled', ki ima negativen prizvok in poudarja nekaj, kar odraslim manjka, se lahko zgodi, da bodo politike v državah članicah prej odvrnile odrasle od izobraževanja in usposabljanja. Tako namreč stigmatiziramo skupine odraslih, ki potrebujejo razvoj določenih spretnosti. Terminologija, ki jo uporabljamo, je zelo pomembna, poudarjajo raziskovalci, saj zaznamuje naš diskurz in vpliva na naša stališča in vrednote. Če bodo politike držav temeljile na predsodkih, pomanjkljivih ocenah in nerazumevanju potreb določenih skupin odraslih, ne bodo pritegnile teh skupin v programe. Po mnenju raziskovalca in izobraževalca odraslih Davida Mallowsa iz Velike Britanije bomo v okviru pobude EK Upskilling Pathways lahko zagotavljali uspešne izobraževalne poti za odrasle le, če bomo zelo pazljivo prisluhnili odraslim in prepoznali njihove resnične interese in potrebe.

Mag. Estera Možina, ACS

Konferenca o spretnostih odraslih je ponovno prikazala pomembnost vseživljenjskega učenja. Udeleženci iz vseh evropskih držav smo se ob predstavitev različnih praks zavedali, da je pridobivanje spretnosti in veščin bistveno za razvoj posameznika, za njegovo boljše vključenost v družbo in ne nazadnje za aktivno sodelovanje na trgu dela. Poudarek je bil predvsem na iskanju ukrepov, ki jih različni deležniki lahko nudimo manj usposobljenim in predvsem neaktivnim odraslim, motiviranju za vključitev v

izpopolnjevanja z namenom izboljšanja po eni strani svojih bralnih, računskih in digitalnih spretnosti oz. kompetence ter na drugi konkretnih poklicnih kompetenc. Države se različno spopadamo z neaktivnostjo odraslih, pomembno pa je, da ukrepe prilagajamo posameznim odraslim.

Konferenco je z navdihujočim govorom zaključila njeno visočanstvo nizozemska princesa Laurentiene, ki je poudarila predvsem, da mora vsak od nas s svojim delom prispevati k izboljšanju stanja na področju pridobivanja splošnih kompetenc za vse odrasle. Predvsem se je treba usmeriti na vse odrasle, ki so neaktivni, izključeni oz. nevidni – jih prepoznati, motivirati za aktivno sodelovanje in tako narediti vidne.

Bistveno sporočilo konference je zame v tem, da je treba vlagati v izobraževanje odraslih ter k različnim oblikam pritegniti neaktivne in

manj usposobljene odrasle. Predvsem je treba odrasle pri tem spoznati in jih poslušati, saj so njihove skrite sposobnosti ključ do uspeha posameznika ter celotne družbe.

Suzana Kerec, Zavod RS za zaposlovanje

Projekt EPUO v letu 2017

Projektne dejavnosti se bodo iztekale v oktobru, ta hip pa je pred nami še veliko izzivov. Nadaljevali bomo teoretično delo na področju ozaveščanja ter izpeljavo strokovnih dogodkov EPUO, ki bodo spet potekali na krajevni ravni in vključevali številne deležnike. V posebno veselje pa nam bodo mednarodne izmenjave izkušenj in zamisli.

V letu 2017 bomo še naprej prenavljali in nadgrajevali strategijo ozaveščanja o pomenu izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja (t. i. Adult Learning Awareness Raising Strategy – ALARS). Oblikovali bomo tri nove tematske akcijske načrte. Prvi bo zadeval nadaljnje štiri resorje in njihove dejavnosti na področju ozaveščanja. Druga dva bosta urejala učinkovito medijsko in vizualno promocijo ter še izrazitejšo vlogo učečih se v procesih ozaveščanja in zagovorništva. Ključna sporočila omenjene strategije in vseh šestih akcijskih načrtov bomo objavili na projektni spletni strani in v naslednji izdaji e-biltena EPUO.

Izpeljali bomo še sedem strokovnih dogodkov EPUO, in sicer v razširjenem terminu TVU 2017. Deležniki na krajevni in državni ravni bodo razpravljali o možnostih razvoja temeljnih spretnosti in drugih kompetenc odraslih. Na štirih dogodkih bodo obravnavali naslednje prednostne ciljne skupine: mlade odrasle, brezposelne, priseljence in podeželsko prebivalstvo. Trije specifični dogodki pa bodo zadevali ključne kompetence za dejavno vključevanje treh ciljnih skupin – podeželskega prebivalstva, mlajših in starejših odraslih – v učeče se skupnosti.

Delovna skupina EPUO bo od 5. do 10. marca skupaj s predstavniki učečih se ter nekaterimi drugimi deležniki obiskala festival učenja na Irskem (t. i. AONTAS Adult Learning Festival) v Dublinu in okolici. Med temami študijskega obiska bodo vključevanje učečih se v dejavnosti ozaveščanja in zagovorništva, njihovo usposabljanje za tovrstno udejstvovanje, medijska in vizualna promocija, raba socialnih omrežij ipd. Sodelovali bomo tudi na seminarju na temo Evropska unija: Solidarnost v času negotovosti, ki bo 10. marca v Dublinu, in ob tej priložnosti poročali o dejavnostih projekta EPUO. Pred poletjem 2017 je predvideno tudi zaključno mednarodno srečanje, na katerem se nam bodo pridružili partnerji z Irske in iz drugih, predvsem balkanskih držav.

Dodana vrednost projekta EPUO bo tudi v prihodnje večja prepoznavnost izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja ter Evropskega programa za učenje odraslih in drugih političnih instrumentov na nacionalni in evropski ravni. Z veseljem bomo še naprej prispevali svoj delež v tem procesu, ob tej priložnosti pa opozarjamo na publikacijo, v kateri so predstavljeni primeri dobrih praks projektov EPUO iz vse Evrope, ki so nastali v obdobju 2012–2016 – [Good Practices in the Implementation of the European Agenda for Adult Learning 2012–2016](#) (december 2016). Slovenija se predstavlja s Parado učenja – Dnevi učečih se skupnosti 2013–2015, s petimi motivacijskimi video publikacijami o aktualnih primerih izobraževanja odraslih, ki zadevajo sporočila EPUO, ter s strokovnimi dogodki EPUO 2015.

Projektna skupina EPUO na ACS: Zvonka Pangerc Pahernik, vodja projekta, s sodelavci (na fotografiji od leve proti desni): Erika Brenk, Mateja Pečar, Nevenka Kocijančič, Darijan Novak, Neja Colja, Franci Lajovic in Simona Kavčič; Nina Fele, Marjetka Petelin Zadnik, Katarina Šešet ter mnogi drugi.